

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економічного аналізу
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

к.е.н., доцент Н.А. Волкова

(підпис)

“ ____ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 облік і оподаткування
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
Аналіз бізнес-процесів у підприємстві
(назва магістерської програми)

на тему: «Теоретичні основи та діюча практика обліку, аудиту та аналізу розрахунків з кредиторами (на прикладі ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД»)»

(назва теми)

Виконавець:

Студент ФМОІТ факультету

Римський Д.В.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Подвальна Н.Е.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ	6
1.1. Економічна сутність кредиторської заборгованості, її класифікація та оцінка	6
1.2. Організаційні засади обліку кредиторської заборгованості . . .	11
1.3. Дискусійні та проблемні питання обліку кредиторської заборгованості	15
РОЗДІЛ 2 ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРАМИ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ТЕЛЕКАРД ПРИЛАД»	21
2.1. Особливості обліку кредиторської заборгованості підприємства	21
2.2. Оцінка стану внутрішнього контролю підприємства та напрямки його удосконалення	30
2.3. Методологічні основи аудиту кредиторської заборгованості підприємства	36
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРАМИ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД»	44
3.1. Місце кредиторської заборгованості у джерелах формування активів підприємства та аналіз її складових	44
3.2. Аналіз якості кредиторської заборгованості	49
3.3. Аналіз впливу чинників на зміну коефіцієнта поточної ліквідності	54
3.4. Економіко-математичне моделювання якості кредиторської заборгованості на ТОВ «ТЕРЕКАРТ-ПРИЛАД»	61
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	81

ВСТУП

Актуальність теми. Кредиторська заборгованість є складовою бухгалтерського балансу підприємства і виникає у результаті розбіжності дати появи зобов'язань з датою розрахунків. Вплив кредиторської заборгованості на фінансовий стан підприємства пов'язаний з впливом розмірів балансових залишків й періоду її оборотності. Методика обліку, аудиту та аналізу кредиторської заборгованості є невід'ємною частиною системи обліку підприємства. Тому правильна організація обліку, аудиту та аналізу кредиторської заборгованості має стратегічне значення для підприємства.

Необхідність врахування змін бізнес-середовища, які змушують суб'єктів господарювання знаходити нові підходи до оптимізації цього процесу, опрацьовувати нові форми та методи аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості сприяють підвищенню уваги до стану дебіторської та кредиторської заборгованості. Новітні досягнення у галузі сучасних інформаційних технологій дозволяють вдовольнити потреби щодо необхідності розробляти системи оцінки показників щодо стану розрахунків. Все це підкреслює необхідність автоматизованої обробки потрібної інформації та прийняття відповідних управлінських рішень.

Великою мірою визначається важливість та необхідність гармонізації теорії та практики вітчизняного бухгалтерського обліку відповідно до вимог міжнародних стандартів.

Дослідженню проблем обліку кредиторської заборгованості присвятили роботи вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема такі, як Цал-Цалко Ю.С., Партин Г.О., Загородній А.Г., Голов С.Ф., Костюченко В.М., Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л., Ткаченко Н.М., та ін. Аналіз результатів їх досліджень засвідчує підвищену увагу до питань кредиторської заборгованості, що пов'язано із необхідністю врахування змін сучасного бізнес-середовища. Це змушує суб'єктів господарювання знаходити нові підходи до оптимізації цього процесу, опрацьовувати нові форми та методи аналізу кредиторської

заборгованості, розробляти системи оцінки показників стану розрахунків з використанням новітніх досягнень у галузі сучасних інформаційних технологій для автоматизації обробки потрібної інформації та прийняття відповідних управлінських рішень.

Дискусійність багатьох теоретичних положень, їхнє практичне значення зумовили вибір теми, мету, завдання, предмет і структуру випускної роботи.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження в роботі є дослідження теоретичних, науково-методичних та прикладних питань з обліку, аудиту та аналізу кредиторської заборгованості та розробки пропозицій вдосконалення обліку, аудиту та аналізу на підприємстві.

Відповідно до зазначеної мети визначено наступні взаємопов'язані завдання методичного, організаційного, теоретичного та практичного характеру дослідження:

- дослідити економічну сутність кредиторської заборгованості з урахуванням положень міжнародних та вітчизняних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності;
- розкрити особливості діючої практик організації та застосування методики обліку кредиторської заборгованості з урахуванням сучасних вимог до них;
- дослідити види та порядок здійснення внутрішнього контролю та аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві;
- проаналізувати стан кредиторської заборгованості на базовому підприємстві за даними фінансової звітності та на основі результатів контролю, аудиту та аналізу запропонувати управлінські рішення.

Об'єкт і предмет дослідження. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методично-організаційних та практичних аспектів бухгалтерського обліку, аудиту та економічного аналізу кредиторської заборгованості.

Об'єктом дослідження є кредиторська заборгованість на підприємстві.

Облік на підприємстві здійснює бухгалтерія. Облік автоматизовано на базі використання спеціалізованої програми.

Організація та ведення обліку здійснюється на підставі прийнятого підприємством наказу про облікову політику.

Методи дослідження. Дослідження, яке проводилось під час написання випусної роботи базувалось на діалектичному підході до вивчення сучасного стану обліку, аудиту та аналізу кредиторської заборгованості підприємства. В процесі дослідження використовувались такі загальнонаукові методи пізнання, як аналіз і синтез, індукція, дедукція, групування й порівняння, конкретизація. Для обробки даних, наведених у випускній роботі застосовувались такі методичні прийоми, як огляд, документальна перевірка, техніко-економічні розрахунки, аналітичні групування, структурний аналіз, чинників аналіз, узагальнення.

Інформаційною базою дослідження є нормативні та законодавчі документи, що регламентують організацію та ведення обліку в Україні, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених довідково-інформаційні видання, матеріали науково-практичних конференцій.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що результати дослідження, спрямовані на вдосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та аналізу кредиторської заборгованості, можуть бути використані при організації роботи бухгалтерії, аналізу структури та складу кредиторської заборгованості та управління нею на підприємстві з метою підвищення його платоспроможності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

ВИСНОВКИ

Під час ведення господарської діяльності суб'єкти господарювання вступають у відповідні взаємовідносини з іншими суб'єктами господарювання, бюджетними установами, фізичними особами тощо. Ці взаємовідносини є передумовою виникнення кредиторської заборгованості, яка є важливим чинником, що впливає на фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Ділова репутація та розрахункова дисципліна суб'єкта господарської діяльності напряму залежать від правильної організації обліку, внутрішнього контролю та аналізу кредиторської заборгованості. Вивчення суті та класифікації кредиторської заборгованості дозволило виявити та проаналізувати розбіжності у підходах науковців до визначення сутності поняття «кредиторська заборгованість», дослідити розбіжності і неточності щодо класифікації кредиторської заборгованості.

Та зазначити, що категорія «зобов'язання» за своїм змістом є ширшою від категорії «кредиторська заборгованість», оскільки лише окремі види зобов'язання можуть розглядатись як кредиторська заборгованість, а це, зокрема, юридичні та конструктивні зобов'язання, тоді як умовне зобов'язання чи забезпечення кредиторською заборгованістю не визнаються.

В теперішній час відбуваються значні зміни щодо обліку довгострокової заборгованості, а саме Мінфін «узаконив» дисконтування довгострокової кредиторської заборгованостей і вніс відповідні зміни до П(С)БО 11 і П(С)БО 10, якими закріплюється обов'язок оцінювати за теперішньою (дисконтованою) вартістю всі довгострокові зобов'язання.

В якості об'єкта дослідження обрано Одеське підприємство ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД», яке є провідним національним виробником сучасних цифрових засобів зв'язку. Підприємство має ліцензію на ведення господарської діяльності з розроблення, виготовлення, реалізації, ремонту і модернізації військової техніки, дозвіл на проведення діяльності, пов'язаної з державною таємницею, ліцензію на здійснення діяльності в сфері технічного захисту

інформації, зареєстровано в системі сертифікації УкрСЕПРО і відповідає ДСТУ ISO 9001: 2015.

Бухгалтерський облік на ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД» здійснює бухгалтерія. Облік повністю автоматизований. Програма забезпечує інтегроване ведення обліку, має єдину систему нормативно-довідкової інформації, дозволяє отримувати автоматичне відображення операцій в бухгалтерському обліку. Порядок організації бухгалтерського обліку та облікової політики підприємства визначено наказом про облікову політику.

За даними обліку підприємства кредиторська заборгованість на кінець звітного періоду відображена на рахунках 6 класу, а саме 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 64 «Розрахунки по податках та платежах», 65 «Розрахунки зі страхування», 66 «Розрахунки з оплати праці», 68 «Розрахунки з учасниками»

Вважаємо доцільним розширити зміст наказу про облікову політику підприємства за рахунок наступних положень, які безпосередньо стосуються обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги: робочий план рахунків (за видами валюти розрахунків, господарськими сегментами, групами контрагентів); посадові інструкції бухгалтера по веденню розрахункових операцій з кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги; графік документообігу (зокрема в частині розрахункових операцій кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги); затверджений документ щодо термінів зберігання господарських договорів та іншої ділової документації з обліку кредиторської заборгованості; положення про ведення претензійно-позовної роботи.

Етапи облікового процесу формування та погашення заборгованості описано в роботі.

Здійснення контролю є необхідним для підприємств, оскільки дає змогу дослідити економічну доцільність та правильність господарських операцій, дотримання законності їх здійснення. Завдяки результатам контролю

керівництво має можливість вчасно та швидко визначити шляхи вирішення проблем та упередити їх виникнення в майбутньому.

Аудит кредиторської заборгованості включає оцінку якісних аспектів щодо наступних тверджень: наявність, повнота, оцінка, права і зобов'язання, наведення і розкриття.

До методів внутрішнього контролю кредиторської заборгованості можуть бути віднесені: нормативно-правове регулювання; документальний та фактичний контроль, проведення поточних та річних інвентаризацій, проведення звірок розрахунків з контрагентами.

Проведена оцінка стану СВК підприємства щодо проведення розрахунків та стану кредиторської заборгованості підприємства не визначила суттєвих зауважень щодо недотримання норм розрахункової дисципліни.

Ефективність проведення внутрішнього контролю за кредиторською заборгованістю можлива при тісній взаємодії між бухгалтерією підприємства, його юридичним та фінансовим відділами.

Вважаємо, що відсутність відокремленої спеціальної служби внутрішнього контролю (аудиту) на підприємстві є певним недоліком організаційної структури підприємства. Формування такої служби дало б змогу впровадити комплекс заходів, направлених на створення, постійне впорядкування та удосконалення системи внутрішнього контролю.

На основі проведеного дослідження вважаємо доцільним рекомендувати підприємству наступне:

1. При організації первинного обліку розрахунків з контрагентами запропоновано формувати графік документообігу, що дозволить забезпечити поточний контроль повноти відображення даного виду облікових операцій.
2. З метою забезпечення дієвого механізму регулювання розрахунків підприємства з контрагентами групувати заборгованість, що виникає під час реалізації розрахункових відносин між діловими партнерами, за найбільш вагомими класифікаційними ознаками і з обов'язковою її класифікацією за термінами її погашення.

3. Проводити аналіз взаємних вимог та зобов'язань і знайти найбільш раціональні способи погашення взаємної заборгованості, при необхідності провести взаємозаліки, поступово скорочуючи обсяги заборгованості.
4. Призначити відповідальних осіб для здійснення поточного контролю правильності обліку заборгованості, своєчасності прийняття рішень про проведення взаєморозрахунків.
5. Важливим напрямом може стати підвищення ефективності дій управлінського персоналу щодо виконання відповідних функцій внутрішнього контролю з управління кредиторською заборгованістю.

В результаті проведення аналізу складу, структури та динаміки джерел формування активів підприємства ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД» за 2016 – 2018 роки було встановлено, що загальна сума джерел активів у 2018 році порівняно з 2016 роком зросла на 92208 тис. грн. за рахунок збільшення у 2018 році порівняно з 2017 роком на 66453 тис. грн. та у 2017 році порівняно з 2016 роком на 25755 тис. грн.

У свою чергу, дані зміни були викликані у 2017 році порівняно з 2016 роком за рахунок збільшення зобов'язань підприємства на 24575 тис. грн. та власного капіталу підприємства на 1180 тис. грн. При цьому відбулись зміни у структурі джерел формування активів, так частка зобов'язань підприємства зросла на 6,46%, а частка власного капіталу зменшилась на 6,46%. Також слід відзначити, що у 2016 році та у 2017 році зобов'язання підприємства на 100% складались з поточних зобов'язань та забезпечень.

У 2018 році порівняно з 2017 роком джерела формування активів збільшились на 66453 тис. грн. за рахунок збільшення зобов'язань підприємства на 61304 тис. грн. та власного капіталу підприємства на 5149 тис. грн. При цьому частка зобов'язань підприємства в загальній сумі джерел формування активів зросла на 7,18%, а частка власного капіталу зменшилась на 7,18%. Також слід зазначити, що і у цей період зобов'язання підприємства збільшились за рахунок збільшення поточних зобов'язань і забезпечень на

60883 тис. грн. та за рахунок збільшення довгострокових зобов'язань та забезпечень на 421 тис. грн.

В цілому за період з 2016 року по 2018 рік збільшення джерел формування активів було викликано збільшенням зобов'язань підприємства на 85879 тис. грн. та власного капіталу на 6329 тис. грн. Й таким чином відбулись зміни у структурі джерел формування активів, так частка зобов'язань підприємства в загальній сумі джерел формування активів зросла на 13,64%, а частка власного капіталу підприємства зменшилась на 13,64%.

У свою чергу збільшення зобов'язань підприємства було викликано збільшенням довгострокових зобов'язань на 421 тис. грн. і їх частка в загальній сумі зобов'язань підприємства зросла на 0,29% та збільшенням поточних зобов'язань на 85458 тис. грн., і їх частка в загальній сумі зобов'язань зменшилась на 0,29%.

Що стосується наявності власних оборотних коштів, то у 2016 році вони займали 46,23% від суми власного капіталу, у 2017 році вже 50,91%, а у 2018 році вони ще зросли і займали вже 51,58% від суми власного капіталу підприємства. Тобто за аналізований період спостерігається їх постійне збільшення, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Отже, ми бачимо, що на підприємстві ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД» за 2016 – 2018 роки відбувається постійне збільшення його зобов'язань, але слід відзначити, що вони у 2016 та у 2017 роках склались на 100% з поточних зобов'язань та забезпечень, а у 2018 році, як з довгострокових, так і з поточних зобов'язань та забезпечень, тому нами було проведено їх більш детальний аналіз динаміки та складу поточних зобов'язань та забезпечень підприємства ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД» за 2016 – 2018 роки.

Під час аналізу було встановлено, що поточні зобов'язання та забезпечення підприємства у 2018 році порівняно з 2016 роком зросли на 85458 тис. грн.

Дане збільшення відбулось за рахунок їх зростання у 2017 році порівняно з 2016 роком на 24575 тис. грн., та у 2018 році порівняно з 2017 роком на 60883 тис. грн.

У 2017 році порівняно з 2016 роком збільшення поточних зобов'язань та забезпечень відбулось за рахунок збільшення розрахунків з бюджетом на 3078 тис. грн., поточної кредиторської заборгованості за одержаними авансами на 28827 тис. грн. та розрахунками з оплати праці на 25 тис. грн.

При цьому відбулось зменшення інших поточних зобов'язань на 3465 тис. грн., поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 3272 тис. грн. та поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з учасниками на 618 тис. грн.

У 2018 році порівняно з 2017 роком поточні зобов'язання та забезпечення збільшились на 60883 тис. грн. за рахунок збільшення поточної кредиторської заборгованості за одержаними авансами на 73162 тис. грн., поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 880 тис. грн. та поточної кредиторської заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями на 477 тис. грн.

При цьому відбулось зменшення інших поточних зобов'язань на 11522 тис. грн., розрахунків з бюджетом на 2093 тис. грн. та розрахунками з оплати праці на 21 тис. грн.

Отже, ми бачимо, що в останні роки більша частина кредиторської заборгованості підприємства складається з поточної кредиторської заборгованості за одержаними авансами.

Аналіз якості кредиторської заборгованості показав, що на підприємстві відбуваються коливання коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості, так у 2016 році кредиторська заборгованість за рік робила 1,51 оберти, у 2017 році 1,31 оберти, а у 2018 році 1,44 оберти. Все це призводить до збільшення тривалості періоду погашення кредиторської заборгованості, так у 2016 році тривалість періоду погашення кредиторської заборгованості складала 257 днів, у 2017 році – 327 днів, а у 2018 році – 305 днів, тобто збільшення за три роки

складає 48 днів, у тому разі у 2017 році порівняно з 2016 роком збільшення складало 70 днів, а у 2018 році порівняно з 2017 роком тривалість погашення кредиторської заборгованості зменшилась на 22 дні.

Аналіз кредиторської заборгованості підприємства тісно пов'язаний із дебіторською, оскільки перша є джерелом покриття другої. Тому, у процесі аналізу було проведено контроль співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості.

Аналіз показав, що у 2018 році на ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД» перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською заборгованістю складає 76445 тис. грн.

Все вищенаведене, дає змогу рекомендувати керівництву ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД» звернути особливу увагу на стан та структуру дебіторської та кредиторської заборгованості, проводити їх детальний аналіз, щодо реальності цих сум за інформацією укладених договорів, контрактів та інших документів, які засвідчують стан поточних розрахунків підприємства. Все це дасть змогу в подальшому підвищити рівень ліквідності підприємства та покращити його фінансовий стан.

Аналіз ліквідності підприємства показав, що на початок 2016 року на підприємстві на 1 грн. прибутку приходилося 32,04 грн. поточних активів, а здатність підприємства погасити свої борги за рахунок прибутку становила 3,9% і тому коефіцієнт ліквідності становив 1,249 і й свідчив про те що підприємство за рахунок мобілізації усіх оборотних коштів мало змогу розрахуватись по своїм боргам на 124,9%.

На кінець року на 1 грн. прибутку приходилося вже 19,41 грн. поточних активів, але здатність погашення боргів за рахунок прибутку збільшилась і мала значення 6,4% , але при цьому коефіцієнт ліквідності зменшився і становив 1,242.

У 2017 році також відбулись зміни, так здатність погашення боргів за рахунок прибутку становила 7,5%, також відбулось зменшення поточних

активів, які приходяться на 1 грн. прибутку (15,95 грн.) й таким чином коефіцієнт ліквідності знизився й склав уже 1,196.

На кінець 2018 року коефіцієнт ліквідності склав 1,131, що також нижче нормативного значення, такі зміни відбулись за рахунок збільшення поточних активів, які приходяться на 1 грн. прибутку (18,24), та ще й відбулось покращення здатності погашення боргів за рахунок прибутку, яке становило 6,2%%, так як у 2018 році прибуток підприємства склав уже 9096 тис. грн., а поточні зобов'язання, порівняно з 2017 роком збільшились і становили 146080 тис. грн.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що на підприємстві ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД» за 2016 – 2018 роки відбувається постійне зменшення коефіцієнту ліквідності і тому нами було виявлено під впливом яких чинників відбуваються дані зміни.

У 2017 році значення коефіцієнту поточної ліквідності складало 1,193 або 119,3%, за аналізований період він зменшився на 0,057 і на кінець 2018 року склав 1,136 або 113,6%. Але і в 2017 році та і в 2018 році значення коефіцієнта значно нижче нормативного значення.

Крім того, нами було виявлено, що зменшення коефіцієнту було викликано збільшенням поточних зобов'язань на 0,108 або 10,8%.

У той же час, за рахунок збільшення грошових коштів та їх еквівалентів, дебіторської заборгованості та запасів його значення збільшилося відповідно на 0,030 або 3,0%, на 0,021 або 2,1% та на 0,000004 або 0,0004%.

При цьому слід відзначити, що на підприємстві відсутні кредити банку й тому вони не впливають на зміну значення коефіцієнта поточної ліквідності.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що на ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД» збільшення кредиторської заборгованості призвело до зменшення значення коефіцієнта поточної ліквідності на 0,108, у той же час збільшення дебіторської заборгованості привело до збільшення коефіцієнту поточної ліквідності на 0,021, тому ми можемо рекомендувати керівництву підприємства звернути увагу на структуру поточних зобов'язань підприємства, тому що її

покращення може привести до збільшення значення коефіцієнта поточної ліквідності, а це означає, що підприємство може значно покращити свій рівень платоспроможності.

Під час проведення економіко-математичного моделювання якості кредиторської заборгованості на ТОВ «ТЕРЕКАРТ-ПРИЛАД» було обрано в якості узагальнюючого (результативного) показника (y), який комплексно характеризує кредиторську заборгованість оборотність кредиторської заборгованості. Даний показник показує, якою мірою використовуються поточні кредиторські зобов'язання. Якщо коефіцієнт високий, це можна пов'язати з прискоренням оборотності коштів, які є джерелом формування активів. Постійне зниження коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості означає зростання ризику неплатоспроможності.

Він розраховується, як відношення чистого доходу підприємства до середніх залишків поточних зобов'язань підприємства. По даним ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД» він має тенденцію щодо постійних коливань на протязі 2016 - 2018 років з 1,52 до 1,31 до 1,44.

Тому емпірично були відібрані фактори, які мають вирогідністний зв'язок із оборотністю кредиторської заборгованості на протязі 2016-2018 років.

До таких факторів ми віднесли:

- x_1 – питома вага кредиторської заборгованості в поточних зобов'язаннях;
- x_2 – співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю;
- x_3 – співвідношення між власним капіталом та позиковими коштами.

Ми скористалися кореляційно-регресійним аналізом. Реалізація регресійного аналізу була вирішена за допомогою табличного процесора Excel.

Коефіцієнт кореляції $R = 0,823$. Він показує, що у рівнянні тісний кореляційний зв'язок, який характеризує залежність результативного показника від факторів, які включено у модель (табл. 3.8).

Коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,677$, показує частку варіації результативного значення y , яка пояснюється зміною факторів x_1 , x_2 , x_3 . Тобто

R^2 показує, що 67,7% варіації ефективності діяльності підприємства пояснюється змінами використаних факторів.

На частку факторів, які не увійшли до моделі, припадає лише 32,3%. Рівняння регресії приймає такий вигляд:

$$y = 7,842 - 0,479 x_1 + 2,545 x_2 + 5,115 x_3$$

Усі знаки перед коефіцієнтами регресії відповідають реальним економічним процесам, що відбуваються на підприємстві. Так, по мірі зростання x_1 , буде зменшуватись (уповільнюватись) оборотність кредиторської заборгованості, при збільшенні x_2 , буде збільшуватись рівень покриття кредиторської заборгованості та при збільшенні x_3 буде збільшуватись рівень фінансової незалежності підприємства.

Таким чином, результати кореляційно-регресійного аналізу дозволили намітити основні шляхи поліпшення ефективності діяльності підприємства, а саме необхідно прагнути, щоб зберігалась відповідна структура оборотних коштів та поточних зобов'язань, постійно проводити моніторинг співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю й проводити заходи щодо їх оптимізації, відстежувати ситуацію щодо недопущення перевищення залученого капіталу над власним капіталом, тобто забезпечити підприємство достатньою кількістю власних оборотних коштів, що підвищить фінансову стійкість та мобільність підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аудит розрахунків з постачальниками і підрядниками [Електронний ресурс] // Бібліотека економіста. – Режим доступу до ресурсу: <http://library.if.ua/book/78/5603.html>.
2. Аудит: організація та методика : [навч. посіб.] / М.Ф. Огійчук, І.Т. Новиков, І.І. Рагуліна. – К. : Алеута, 2010. – 584 с.
3. Аудит і ревізія підприємницької діяльності: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.05.0106 „Облік і аудит” / Ф.Ф. Бутинець та інші; за ред. Проф.. Ф.Ф. Бутинця – Житомир; ПП. „РУТА”, 2001 р., - 416С.
4. Аудит: Практичний посібник / А.Кузьмінський, Н. Кужельний, Е. Петрік, П. Савченко і інші; Під ред. А. Кузьмінського. – К.: «Учетінформ», 2000 г. - 283с.
5. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посібник / П.Й. Атамас - 2-ге вид., переробл. та доповн. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 387 с.
6. Баканов М.И. Теория экономического анализа: учебник. [для студентов высших учебных заведений] / М.И. Баканов , А.Д. Шеремет. – М.: Финансы и статистика.,1997. – 416 с.
7. Бутинець Т.А., Чижевська Л.В., Береза С.П. Бухгалтерський облік. Навчальний посібник для студентів вузів / Т.А. Бутинець, Л.В. Чижевська, С.Л. Береза; За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ЖІТІ, 2000. – 672с.
8. Бутинець Ф.Ф., Герасимович А.М. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник /Ф.Ф. Бутинець, Ф.М. Герасимович / За ред. Ф.Ф. Бутинця. –7-е вид., доп. і перероб. – Ж.:Рута, 2006. – 832 с.
9. Власова І. О. Облік розрахунків з дебіторами та кредиторами: автореф. дисертації на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 — бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Донецьк, 2005. 20 с

10. Візіренко С.В. Удосконалення аудиту розрахунків із постачальниками та підрядниками / С.В. Візіренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/554/1/Vizirenko_Improving%20audit%20of%20payments.pdf
11. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі:[Практичний посібник] / С.Ф. Голов, В.М.Костюченко. – К.: Лібра, 2001. – 840 с
12. Гончарук Р.П. Сутність та класифікація кредиторської заборгованості: колізії наукових підходів // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2015. – №. 1(59), Ч. 1.
13. Гнатенко Є.П. Щодо аналізу стану дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file//D:econof_2013_10\(1\)](file//D:econof_2013_10(1)).
14. Гнатенко Є. П., Волошина В. В. Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства // Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського. Сер. Економічні науки. Миколаїв, 2015. № 1 (4). С. 38-42
15. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>
16. Дорош Н. І. Внутрішній контроль та аудит в управлінні ризиками на підприємстві / Н. І. Дорош // Вісник Львівської комерційної академії. Серія: Економічна. – 2014. – Вип. 44. – С. 148-152.
17. Дячук О.В., Новодворська В.В. Місце кредиторської заборгованості в системі управління підприємством // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. – 2013. – Вип. – Т. 10. – №. 3. – С. 243–251.
18. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс]: затверджений наказом Верховної Ради України №996-ХІV від 16.07.1999 (із змінами та доповненнями). - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

19. Зеленко С.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи та послуги / С.В. Зеленко, О.О. Горбатюк // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2014. – Вип. 11(1). – С. 65 – 71.
20. Іванова Н. А. Організація і методика аудиту : навч. посібн. / Н. А. Іванова, О. В. Ролінський. – К. : Центр учбової літератури, 2008 - 216 с.
21. Ізмайлова К. В. Сучасні технології фінансового аналізу: Навч. Посіб. - К.:МАУП, 2003. - 148 с.:
22. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291, із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
23. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности.-2-е изд., перераб. и доп.- М.: Финансы и статистика, 2000.- 512с.
24. Конон Багрій. Характеристика сучасних методів аналізу поточних зобов'язань суб'єкта господарювання // Економічний аналіз. 2012. Вип.11 , част. 2. URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/ecan_2012_11\(2\)_6%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/ecan_2012_11(2)_6%20(3).pdf) (дата звернення: 16.10.2018)
25. Кручак Л.В. Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання // Економічний аналіз: зб. наук. праць Тернопільський національний економічний університет, 2016. С. 93-98.
26. Лігоненко Л.О. Управління дебіторською заборгованістю підприємства: навч.посіб. / Л.О. Лігоненко, Н.М. Новікова. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 275 с.
27. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2015 року, частина 1 /Пер. з англ.: Ольховікова О.Л., Селезньов О.В., Зеніна О.О., Гик О.В., Біндер С.Г. - К.: Фенікс, 2014. - 852 с.

28. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), включаючи Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та тлумачення станом на 12 березня 2013 р. - Ч.1. - К., 2013. - 1272 с.
29. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку /Пер. з англ. ; за ред. С. Ф. Голова. - К. : Федерація проф. бухгалтерів і аудиторів України, 2010. -1272 с.
30. МСБО №39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка" // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
31. Мінфін «за» дисконтування довгострокових заборгованостей// Бухгалтер 911, листопад 2019р. <https://i.factor.ua/ukr/journals/buh911/2019/november/issue-44/article-105200.html>
32. МСБО 37 “Забезпечення, умовні зобов’язання та умовні активи” (IAS 37); Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховна Рада України. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_051 2.
33. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2003. – 278 с.: іл.
34. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник. - Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 412с.
35. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов’язань» від 02.09.14 р. № 879 (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
36. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28 лютого 2013 року за № 336/22868 (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. / - Режим доступу: <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/npsbu1/>

37. Новицька Н.В. Теоретичні аспекти понять «дебіторська заборгованість» і «кредиторська заборгованість» // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 2. – С. 286–290.
38. Новицька Н.В. Теоретичні аспекти понять «дебіторська заборгованість» і «кредиторська заборгованість» // Актуальні проблеми економіки. 2012. № 2. С. 286-290.
39. Пічугін П. «1С:Бухгалтерія: доступно для бухгалтера». Повний практичний посібник для сучасного бухгалтера. – Х.: фактор, 2004. – 452 с.
40. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755–VI (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
41. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
42. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: Підручник. – 3-тє вид. перероб. і доп. – Київ: «Знання», 2008. – 630 с.
43. Попова В.Д. Облікове забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті трансформації зобов'язань / В.Д. Попова, Н.В. Долішня // Науковий вісник БДФЕУ. – 2016. – Вип. 1 (22). – С. 45 – 48.
44. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [Електронний ресурс]: затверджений наказом Міністерства фінансів України №237 від 08.10.1999 (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>
45. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [Електронний ресурс]: затверджений наказом Міністерства фінансів України №290 від 29.11.1999 (із змінами та доповненнями). - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>
46. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>

47. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. – К.: Знання, 2004. – 654 с.
48. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2005. – 662 с.
49. Сафарова А. Методика аудиту поточних зобов'язань / А. Сафарова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/echcenu_2015_1_14.p
50. Смержанюк Т.П. та інші Внутрішній контроль в процесі управління виробництвом: Навчальний посібник - К, 2009 р- 284 с.
51. Скрипка А.Р. Значення бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками для управління підприємством / А.Р. Скрипка // Економічні науки. – 2016. – № 14. – С. 88 – 90
52. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. – 2-ге вид., стер. – К.: Алерта, 2003. – 485 с.
53. Томчук О.Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства //Науковий вісник ЛНУВМБТ ім. С.З. Гжицького. 2016. Т. 18, вип. 2. С. 1 60-164
54. Тучак О. Управління дебіторською заборгованістю / О. Тучак // «Баланс». – Вінниця: «Баланс», 2012. – С. 19–24.
55. Феофанов Л.К., Денисов Д.В. Методичні підходи з організації обліку та аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – №. 12. – С. 65–68.
56. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.
57. Чабанова Н.В. Бухгалтерський фінансовий облік: посібник / Н.В. Чабанова, Ю.А. Василенко. - К.: Академія, 2009. - 672 с.
58. Шиян Д.В., Строченко Н.І. Фінансовий аналіз: Навч. Посібн. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 240с.

59. Шишкова Н.Л. Обліково-аналітичне забезпечення управління розрахунками з контрагентами підприємства / Н. Л. Шишкова // Ефективна економіка. – 2014. – № 3. – С. 20 – 28.
60. Шмичкова Ю.І. Концепція вдосконалення системи аудиту оподаткування прибутку в Україні/ Ю.І. Шмичкова // Ефективна економіка. - 2015. - №11. - с. 40-44.
61. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
62. Щурик М.В., Буряк П.Ю., Гарасим М.П. та ін. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. – К.: “Хай-Тек Прес”, 2010. – 376 с.
63. Югас Е.Ф. Економічна сутність договірних відносин підприємства та форми розрахунків з постачальниками і підрядниками / Е.Ф. Югас // Економічний вісник. – 2011. – № 17/2. – С. 102 – 109.